

Българска

Издание
на Съюза
на лесовъдите
в България

ГОРА

ISSN 1312-7055

Брой 1 (35), год. VIII, февруари 2012 г., София 1303, ул. "Антим I" №17

www.bulgarian-foresters.org

e-mail: bggora@abv.bg

Единството на лесовъдската колегия е нашият приоритет

*Уважаеми колеги,
Уважаеми членове на
СЛБ,
Уважаеми приятели на
българската гора,*

Нека да ни е честита Новата 2012 година! Нека да сме живи и здрави, да имаме повече сили, воля и желание да работим в името на българската гора!

Горското стопанство у нас е в напреднала фаза на реформа, регламентирана в новия Закон за горите. В резултат на тази промяна редовият лесовъд, професионалистът, независимо от мястото, на което се намира, заживя в измеренията сякаш на няколко паралелни, понякога противоречиви светове:

- на несъгласуваността в някои действия на публичната държавна администрация и

на практиката в държавните предприятия и техните подразделения;

- на прилагането на отменени правила поради закъсняващи нови регламенти за възлагането на дейности и продажба на дървесина и други продукти от държавните гори, както и за условията за участие на бизнеса в тази дейност;

- на необяснимото понякога влияние на политическата ориентация при уволнения и назначения, при доказване на компетентност, възможности и предимства;

- на очертаващото се неравенство във възможностите между добре печелещите лесовъди в държавните и недържавните предприятия и техните колеги в публичната администрация.

Това внася напрежение в

лесовъдската колегия, която, независимо от всичко, успя да запази своето единство през повече от 120-годишната си история. Днес всички ние се нуждаем от много неща. Но може би приоритет трябва да има работата за единството на колегията. През тази и следващите години най-важното нещо, което трябва да определя нашите цели, е, че българската лесовъдска колегия се нуждае не от разделение, а от единство. От единството около концепцията и принципите за сигурност, от удовлетворението от своята работа за гората, от признателността на обществото, изразяваща се включително и в адекватното заплащане на всички нива.

Ние се нуждаем от единство не само за да имаме ед-

наква оценка, когато се припомня героичната история на нашата професия, но и да останем единни при справянето с днешните предизвикателства.

Днес за системата на горското стопанство на България е важно кой в каква степен е изпълнил плана за ползването на дървесина, кой е залесил най-големите площи, кой владее най-новите лесовъдски методи и концепции, кой е инвестирал най-много средства в инфраструктура или в подготовка на човешките ресурси. Безспорно обаче е, че за по-доброто бъдеще на нашите гори най-важното в днешния ден е да се съхраним единни като колегия, с което ще заслужим уважението и признанието на обществото.

Локалните ветровали в Рило-Родопския масив - периодично и закономерно явление

На стр. 2

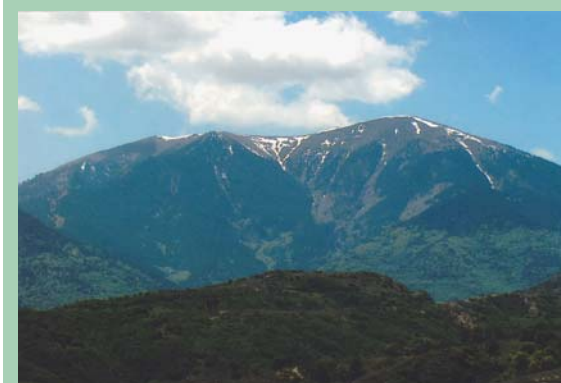
Короядът типограф (*Ips typografus* L.) - заплаха за смърчовите гори

На стр. 3

Някои аспекти на новата инструкция за установяване и картиране на типовете горски месторастения и определяне на състава на дендроценозите

На стр. 2-3

Биосферният резерват "Алиботуш"

На стр. 8

СЛБ се присъединява

Нека да почистим паметниците

Съюзът на лесовъдите в България се присъединява към инициативата на сп. "Гора" (бр. 2/2012 г.) "Да почистим паметниците на лесовъдите".

Приканваме горските специалисти и служители от всички региони на страната да издирят паметните знаци и чрез регионалните дружества на Съюза да ни уведомят до края на март т.г. кои от тях е належащо да бъдат подновени или почистени. Надяваме се, че държавните предприятия и техните структури ще окажат спомоществателна подкрепа там, където е необходимо.

ходимо.

Съюзът на лесовъдите продължава своята инициатива за поставянето на нови паметни знаци, като засега е в

ход организирането на създаването на паметна плоча във връзка с мащабните залесявания след най-големия за страната ни ветровал в Рило-Ро-

допския масив през 1961 година.

Присъединявайки се към инициативата за почистването на паметниците, Съюзът си поставя за цел да събере, картотекира и архивира данни и снимки за всички паметни плочи, чешми, бюст-паметници, надписи, юбилейни и паметни гори и други знаци на лесовъдското присъствие в историята на България.

Разчитаме както пряко на председателите на нашите регионални дружества, така и на всички, които се присъединяват към идеята.

Нови концепции за стопанисване на горите в "Натура 2000"

С приемането на България в Европейския съюз най-съществената промяна в горското стопански сектор бе включването на над 50 % от българските гори в европейската екологична мрежа от защитени зони "Натура 2000". Този процес бе съпроводен с голяма съпротива от лесовъдските среди, което донякъде е разбираемо, ако се има предвид, че за Европа делът на горите в "Натура 2000" е средно около 13 %. Основателни ли са опасенията на българските лесовъди, че "Натура 2000" ще доведе до сериозни ограничения в горското стопанство? Отгово-

рът на този въпрос вече може да бъде намерен в българското горско законодателство. В действителност големият дял на българските гори в "Натура 2000" се дължи на добрите лесовъдски практики в България, благодарение на които са запазени

На стр. 5

Локалните ветровали в Рило-Родопския масив - периодично и закономерно явление

Възникването на локални ветровали в горите на Рило-Родопската област в последните десетилетия може да се оцени като периодично и закономерно явление, съпътстващо процесите на сукцесия съобразно общото състояние на горите, физиологичните особености на преобладаващите дървесни видове, възрастта на гората и всичко това в съчетание със специфичните релефни и климатични особености на района.

Главен обект на локалните ветровали в района са преобладаващо чистите и смесените, относително едновъзрастни, високобонитетни иглолистни насаждения в дозряваща и сечнозряла възраст, намиращи се на склоновете в горните части или билата. За буквите насаждения всички твърдения, че са значително по-устойчиви, важат, но има редица случаи, когато при директни удари на силен вятър с над критични стойности и при тях се наблюдават локални ветровали (ГС - Пазарджик - 1978 и 1992 г.).

Първият основен фактор, който причинява ветровала и е определящ за мащаба на явлениято, е вятърът. Според десетки международни изследвания и редица автори начална фаза на потенциален ветровал е появата на вятър със скорост над 20-25 м/сек., еквивалентно на 9-12 бала по скалата на Бофорт. Налага се изводът, че скоростта на вятъра определя явлениято и лимитира неговите мащаби.

Вторият по важност фактор са орографските особености на района.

Силно пресечените терени, съчетани с главни и второстепенни била, създават условия да се получат допълнителни ускорения на вятъра, за да достигне на определени места скорост около критичната и над нея. Тогава на тези локалности, при подходящ дървостой, може да се получи ветровал.

Локалните ветровали в Рило-Родопската област са точно от този тип. Те възникват периодично в подходящо съчетание на климатични условия, създаващи

вятър с посочените параметри, и засягат определен вид насаждения, най-често зрели и дозряващи, с характерен едноетажен склоп, относително едновъзрастни и на добри богати месторастения.

Третият фактор за ветровалите са почвено-хидроложките условия.

Във всички случаи дълбоките и преовлажнените почви са негативно условие, компрометиращо механичната устойчивост на дървостойта за възникване на ветровали, дори и при ветрове в долните стойности на критичната скорост на вятъра.

На четвърто място са поставени групата биологични фактори, свързани с анатомията и физиологията на дървото и дървостоя като цяло, които биха допринесли в голяма степен за поява на ветровал:

- *Кореновата система.* По правило смърчът и елата имат повърхностна коренова система. Високобонитетните дървостой на богати и влажни почви имат изключително малка по обем коренова система, която, от гледна точка на елементарната механика, след определени параметри на височината и профила на короната не може да поддържа дървото. При белоборовите дървостой също се наблюдава подобна зависимост. Въпреки наличието на централен корен, на високите бонитети кореновата система е сравнително малка по обем и при критични пориви на вятъра не е достатъчна. При белия бор това е основната причина от ветровал да страдат и голям процент дозряващи дървостой. В редица научни съобщения се споменава за това, че най-резистентни към

вятъра са най-нискобонитетните насаждения.

- *Короната на дърветата.* Влиянието на този фактор върху устойчивостта е сложно. От една страна, съществува ясна права корелация

новено страдат дозряващи, зрели и престарели дървостой при подходящо стечение на изброения комплекс причини. След 80-годишна възраст дървото расте по височина и диаметър, трупата коро-

ция между дължина на короната и обема на кореновата система. Голямата корона е индикатор за по-здрава коренова система и по-добра потенциална устойчивост. От друга, надлъжният профил на короната е фактор за по-голямо съпротивление на вятъра. При самоокастрените дървостой короната е малка, но пък е във връхната част и покачва значително центъра на тежестта на дървото.

- *Механичните качества на дървесината.* При критични и над критични стойности на вятъра дърветата, които не успеват да се изкоренят, се чупят. Като цяло механичните качества на дървесината на смърча и елата са в посока на по-голяма издръжливост на опън и срязване от тази на белия бор. Това е основната причина при смърча и елата да се наблюдава предимно ветровал, докато в белоборовите дървостой в повечето случаи процентът на ветролом надвишава този на повредите от ветровал.

- *Възрастта на гората и нейното здравословно състояние.* От ветровали обик-

но, а растежът на корена затихва или вече е спрял. Много важен момент е и динамиката на деструкционните процеси на кореново гниене в зряла възраст и след това.

- *Съставът и строежът на дървостоя.* Хомогенните, едновъзрастни (в дозряваща и зряла възраст), самоокастрените, чистите иглолистни и смесените иглолистни (смърч, ела и бял бор) дървостой са най-рискови по отношение на вятъра. Обратното - смесените иглолистно-широколистни насаждения с изязена разновъзрастност и групов строеж са значително по-устойчиви.

Следваща, но не последна по значение, е групата фактори, породени от лесовъдската дейност по стопанисване на гората:

- Рязкото сваляне на пълнотата и разстройване на насаждението от неправилно и пресилено изведени сечи.

- Технологиите на извеждане на сечите също влияе за увеличаване или запазване на резистентността на оставащата дървостой срещу вятъра. Прокарване на прекалено гъста мрежа на извозни

пътища при работа с трактор, особено в стръмни терени на богата и влажна почва, увеличава в значителна степен риска от последващ ветровал и възникване на активни ерозионни процеси. Същото важи за отваряне на просеки за строеж на горски пътища, трасета на въжени линии, дивечови и противопожарни просеки, когато не се отчита преобладаващата посока на вятъра в определенения район.

- Създаване на монокултури. Доказано е в много чужди и наши източници, че монокултурите са изключително уязвими от снеговали и снеголоми докъм 40-50-годишна възраст, след което главен рисков фактор за тези дървостой става вятърът.

- Най-честата препоръка на чужди автори, изследвали ветровалите, е да се въведе изборно стопанисване на горите в билните части и горната част на склона. Смесените разновъзрастни насаждения със сложен склоп, групов строеж и мозаично разположени разновъзрастни биографи се оказват най-малко засегнати при подобни явления.

Въвеждането на споменатите лесовъдски системи за стопанисване на горите в зоните с доказан висок риск по отношение на механичната устойчивост са най-сигурният фактор за увеличаване на резистентността към повредите от вятъра.

Налагат се няколко извода:

● При насажденията, определени като рискови, да се прецизират отгледните сечи във фаза пробирки, като се водят с по-малка интензивност, но по-често, за да се избегне рязко снижаване на пълнотата и да се обърне по-голямо внимание на възобновителния процес.

● В насажденията, нами-

ращи се около билата и в горната част на склоновете, да се въведе изборно стопанисване за повишаване на тяхната резистентност срещу вятъра.

● В рисковите зони да се стимулира процесът на сукцесия в посока създаване на смесени разновъзрастни насаждения, със сложен склоп и групов строеж.

● Дозряващите монокултури (особено от бял бор), които ще бъдат все повече през следващите десетилетия, предвид тяхното създаване при мащабните залесявания през втората половина на миналия век, да се стопанисват при занижен турнус. С оглед предотвратяване на големи потенциални загуби на строителна дървесина, които биха се получили при един евентуален ветровал и ветролом, за тях трябва да се изградят ясни правила за ползване, без да се робува на стари схващания за хода на растежа и продуктивността. Загубите на дървесина при повреди от ветровал и ветролом ще надхвърлят многократно потенциалните загуби от прираст на дървесина. Подобен компромис е наложителен.

● Всички лесовъдски мероприятия, свързани със сечи на просеки за пътища, трасета на въжени линии, изграждане на дивечови и противопожарни просеки да се съобразяват със състоянието и параметрите на дървостойта, наличните почви, релефа и най-вече с преобладаващата посока на ветровете за всяка определена локалност.

Ветровалите са периодични и закономерни явления и при цялото старание за прецизно лесовъдско стопанисване на дървостойта локални ветровали в Рило-Родопския масив е имало и ще ги има. Усилията трябва да се насочат към такъв начин да се насочат към такъв начин на водене на лесовъдските мероприятия и да се постига такова състояние на насажденията, че повредите от вятъра и загубите от строителна дървесина да са минимални.

Инж. Валентин МЕЧЕВ

Някои аспекти на новата Инструкция за установяване и определяне на състава

Българското лесовъдство е сред първите, което възприе екологичния подход в своята дейност. Да припомним, че през 70-те години у нас се използваше типологичната класификация на Никола Пенев, Данаил Гарелков, Марин Маринов, Здравец Наумов. От 1984 г. в практиката се въведоха типове месторастения като основна класификационна единица. Разработката е на колектив от Института за гората, ЛТУ, "Агролеспроект" и ОСДГ - Бургас. Причината да се изостави използваната дотогава типологична класификация е динамичният характер на растителността. Ето защо за практическа работа бе предпочетено да се въведат месторастенията, които са с относително постоя-

нен и неизменен характер. Според мен, основната причина за несполуките, които се получиха при въвеждането в практиката на типовете гора, дойде от недостатъчната информация за тях и доведе до невъзможността за избор на постоянни определящи критерии за хабитатите.

През 2011 г. излезе приета от ЕТИС при ИАГ нова "Инструкция за установяване и картиране на типовете горски месторастения и определяне състава на дендроценозите". Лесовъдската колегия отдавна се нуждаеше от подобна научна разработка, която да отговори на съвременните достижения в развитието на лесовъдната наука. За

съжаление не мога да споделя мнението, че новата инструкция отговаря на очакванията, защото, с малки изключения, тя е по-лош вариант на старата.

Новоприетата инструкция би трябвало да е трето допълнено и преработено издание, обаче на последната ѝ страница е записано "второ издание".

Уводната част в първите шест абзаца изцяло повтаря текста от Инструкцията за месторастенията от 1983 година. В него се посочва, че типът месторастение се развива изцяло под влиянието на руската школа на Морозов и неговите последователи, като е направена една нова добав-

ка, че се надгражда с класическото немско лесовъдство. По-нататък на читателя не му става ясно къде е класическото немско лесовъдство, защото в последното преобладават фитоценологичните учения. За да бъдем обективни, трябва да посочим, че още през 1931 г. В. Комаров прави извода, че по изменението на растителността може безпогрешно да се съди за почвата и климата, т.е. за месторастенията. Това много добре се знае и се прилага от практиката, но за съжаление този подход го няма в настоящата разработка.

В раздела "Горска типология" се посочва, че растителността е компонент на

месторастенето, но в приложената част се прави само частичен опит да се потърси тази връзка, която би следвало да е отразена в наименованието на месторастенето. В класификационната схема само първите няколко месторастения носят името на едификаторния дървесен вид.

Авторите посочват необходимостта от актуализация на инструкцията и класификационната схема, които произтичат от натрупания 30-годишен опит и научни познания и съвременните лесовъдски концепции за устойчиво и природосъобразно стопанисване на горите (стр. 6). Една от новостите е именно въвеждането на Директива

92/43/ECC за запазването на естествените хабитати на дивата флора и фауна. В инструкцията се публикува и списъкът на природните местообитания, откъдето е видно, че горските местообитания са обединени в 30.

За улеснение на незапознатите ще поясня, че понятието "местообитание" се отъждествява с понятието "екосистема". На стр. 9 понятието "хабитат" също се отъждествява с понятието "екосистема". Непонятно е, че 30 хабитата се срещат на 154 типа месторастения. Авторите запълват тази празнина, като ни обясняват: "Един или повече типове месторастения се интегрират в един хабитат. Като

Короядът типограф (*Ips typografus* L.) - заплаха за смърчовите гори

В Южните Родопи минава южната граница на смърча. До скоро се смяташе, че за условията на страната ни този дървесен вид слабо се напада от насекомни вредители, включително и от корояда типограф, който е известен като бич за смърчовите гори на Средна и Северна Европа. У нас бяха регистрирани ветровали през 1958 г. в м. Офелиите на Витоша, през 1961 г. в Родопите и през 1964 г. в района на биосферния резерват "Парангалица". При тези случаи се взеха бързи мерки. Повалената дървесина бързо беше усвоена преди в нея да се размножил короядите. Освен това през тези години се събираше сухата и паднала маса в иглолистните гори. Годишно се добиваха повече от 1 млн. м³ дървесина. При този дърводобив се събираше дървесината от единично или на групи повалени иглолистни дървета. Това лишаваше короядите от хранителната им база за размножаване.

Известно е, че при малка численост короядите могат да нападат и да се развиват само в отслабени или прясноповалени иглолистни дървета. След като се размножат в тези места, вече при голяма численост нападат и здрави стоящи дървета. Първите вгризвачи се корояди в здравото дърво биват засмолявани от отделяната от дървото смола за защита. Постепенно дървото отслабва и следващите корояди успешно се развиват и увеличават своята численост. Лесозащитниците поставят короядите в групата на вторичните насекомни вредители, нападащи и развиващи се в отслабени дървета. Общо до 2001 г. числеността на короядите, и по-специално на корояда типограф, в смърчовите гори беше малка. Те не нанасяха съществени повреди.

През 2001 г. в биосферния резерват "Бистришко бранище" от голям ветровал

бяха повалени над 20 000 м³ смърчови стъбла. Лесозащитниците ясно виждаха голямата опасност от размно-

Бистришко бранище

жаването на корояда типограф в тази прясноповалена смърчова дървесина. Предложено беше дървесината да се усвои и да се премахне опасността. За съжаление надделя мнението да се извършват само наблюдения и да се спази законът (който можеше да се измени), т.е. не се предприе нищо. Специалистите бяха на мнение, че размножилите се в резервата корояд типограф ще нанася повреди не само в смърчовите гори, но и в съседните на резервата площи. Последвалите години потвърдиха предвиждането. Голямата численост на корояда типограф на Витоша причини и продължава да причинява масово изсъхване на смърчовите гори както в резервата, така и извън него. Освен това през последните години беше изоставена практиката за събирането на сухата и паднала маса в иглолистните

ни гори. Силните ветрове през зимата повалят единични и на групи смърчови дървета, които остават в насаж-

ако се провеждат системно, водят до намаляване на числеността на корояда до ниво, при което той да не може да

поврежда стоящи здрави смърчови дървета. Освен това числеността на корояда типограф може да се намалява и чрез залагането в насажденията на феромоновите уловки. При опити в района на резерват "Парангалица" сме улавяли до 40 000 корояда в една уловка. Масовото приложение на феромоновите уловки може значително да намали числеността на корояда типограф и съответно на загубите от него. Това изисква доста средства и компетентно ръководство по приложението и отчитането им. В същото време обаче много по-изгодно от икономическо и лесозащитна гледна точка е своевременното добиване и оползотворяване на прясноповалената смърчова дървесина. Ще се добива и оползотворява качествена смърчова дървесина, годна за строителството, и ще се отнеме хранителната среда за размножаването на корояда типограф.

Не е възможна авиационна борбата с вредителя, както е в равнинните широколистни гори. В този случай трябва да се познават добре особеностите в развитието на корояда и да се провеждат мерки, които преди всичко да намаляват неговата хранителна среда. Дърветата с нападение от корояда типограф трябва да се изнасят далеч от смърчовите насаждения, да се обелват и да се третират с инсектициди. Това са методи, които се използват и в други страни и,

това време излита от местата на зимуване и се вгризва в прясноповалени смърчови стъбла и в стоящи отслабени дървета. При голяма численост напада стоящи здрави смърчови стъбла. Ходовете на възрастните корояди и особено на техните ларви прекъсват проводящата тъкан на нападнатото дърво. По стъблата на нападнатите дървета се наблюдават входните отвори, през които са се вгризали короядите, и до тях често има смолиста капсулка. Иглиците на нападнатите стоящи дървета отначало посивяват, след това леко пожълтяват и накрая стават червени. През юли от тези нападнати дървета излитат новите млади корояди. Те се вгризват на нови места в прясноповалени или стоящи отслабени дървета и там зимуват. Признаци на изсъхване в тези места - промяна на цвета на иглиците, се наблюдават по-късно. Следователно до юли трябва да се добива и

Каламитетно размножаване на корояда типограф е наблюдавано и в смърчовите гори на Норвегия. Повредите са обхванали повече от 5 млн. м³ изсъхнали смърчови дървета. Използвани са хиляди феромонове уловки. Числеността на корояда типограф е необходимо добре да се познават особеностите в неговото развитие.

В смърчовите насаждения развитието на корояда типограф протича по следния начин. Масовият му летеж се извършва от началото на май. По

това време излита от местата на зимуване и се вгризва в прясноповалени смърчови стъбла и в стоящи отслабени дървета. При голяма численост напада стоящи здрави смърчови стъбла. Ходовете на възрастните корояди и особено на техните ларви прекъсват проводящата тъкан на нападнатото дърво. По стъблата на нападнатите дървета се наблюдават входните отвори, през които са се вгризали короядите, и до тях често има смолиста капсулка. Иглиците на нападнатите стоящи дървета отначало посивяват, след това леко пожълтяват и накрая стават червени. През юли от тези нападнати дървета излитат новите млади корояди. Те се вгризват на нови места в прясноповалени или стоящи отслабени дървета и там зимуват. Признаци на изсъхване в тези места - промяна на цвета на иглиците, се наблюдават по-късно. Следователно до юли трябва да се добива и

извозва от насажденията заселената от короядите дървесина. След като короядите излетят от нападнатата дървесина, добивът ѝ няма да намали числеността на вредителя. Провежданите санитарни сечи с добиване на дървесина от короядни петна, без да се съобразяваме с летежа и напускането на нападнатата дървесина от короядите, не дава особен резултат. Периодът от ранна пролет до началото на юли е времето за ефективно добиване и извозване на заразена от короядите дървесина. След този период може да се извършва обследване и наблюдение, за да се установят степента на заразяване и състоянието на развитието на короядите, след което да се пристъпи към добиване и извозване.

Усилията трябва да се насочат към намаляване до минимум на прясноповалената смърчова дървесина в насажденията. Имаме добри специалисти лесовъди и лесозащитници, които са в състояние да окажат необходимата помощ. Това позволява дейността в горското стопанство да се организира така, че да се намалят до минимум загубите, причинени от масово размножилите се корояд типограф.

Борбата срещу вредителя е възможна, ако се прилагат системно и постоянно лесовъдски мероприятия, насочени към своевременното изваждане от смърчовите насаждения на прясноповалената дървесина, преди от нея да са излетели короядите. Това се потвърждава и от опита в миналото, когато вредителят беше лишаван от хранителната база и повредите бяха минимални. В противен случай размножаването на корояда типограф ще продължава, загубите ще са големи и смърчовите гори ще се разстройват още повече.

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

и картиране на типовете горски месторастения на дендроценозите

резултат **всеки тип хабитат притежава една несъмнена променливост**, съответстваща на месторастенията." (стр. 10, абз. 2). Нека погледнем класическата разработка на Н. Пенев и кол. (1969) "Типове гора в България". В нея типът месторастение е неизменно посочен в скоби при наименованието на всеки тип гора. Никъде не се посочва един тип гора да се среща при повече от едно месторастение. Обратното е възможно. Например Свежа букова гора с власатка и Букова гора с ларжиния се срещат при тип месторастение С2IIa. Това е правило за всички типологични класификации.

От стр. 19 в Инструкция-

та се включва част от разработката "Климатичните промени и тяхното влияние върху горскодървесната растителност в България" (проф. Раев и кол.) Това е право на авторите и като информация заслужава адмирации, но тази информация остава откъсната и не се свързва с месторастенията.

Втората част от разработката - Класификационната схема на месторастенията, запазва изцяло съдържанието на предишното издание. Не се използва единна структура на наименованията. Някои от месторастения са наименовани по едификаторната растителност, други - по почвения тип, трети - по богатството и

влажността на почвата. Оттам се получава и много поголемият брой на месторастенията, отколкото са посочените хабитати.

На авторите би следвало да е известно, че всички изследователи сочат значително по-широко разпространение в миналото на летния дъб у нас. Това се потвърждава от поленовите анализи от сведенията на учените Борис Стефанов, Илия Радков, Никола Минков, Марин Маринов и други, които сочат, че дори в недалечното минало е имало значително повече запазени гори от летен дъб. Днес за жалост са останали отделни представители от този вид като доказателство за неговото широко

разпространение в низинната част на страната. След като авторите приемат, че месторастенето е най-слабо изменчивата класификационна единица, не е редно **месторастения предимно на летен дъб да се класифицират като топови**. Тополата е интродуциран вид у нас и тя не може да има свои месторастения. Това определено са **подходящи за тополя месторастения**. В миналото под влиянието на т.нар. тополomanия и желанието тополата да се въведе широко като високопродуктивен вид в нашето социалистическо горско стопанство за увеличаване на продуктивността от горите погрешно са въведени тези

месторастения. Без съмнение в основната си част това са месторастенията на летен дъб и би следвало да си останат такива. Това го показва и практическият опит. Само след няколко ротации резултатите от растежа на тополата рязко се влошиха и се наложи месторастенията да се преименуват в типични, нетипични, дренирани и да се променят методите на залесяване.

Определянето на топови месторастения не се съвместява и противоречи на Европейските директиви за опазване на биоразнообразието и запазването на автохтонните видове, за каквото претендира настоящата Инструкция.

В този вид новата "Инструкция за установяване и картиране на типовете горски месторастения и определяне състава на дендроценозите" не може да отговори на съвременните изисквания в лесовъдството, където водещ е екологичният подход. Научката за месторастенията е основополагащо начало в лесовъдството и разработването на осъвременена инструкция ще бъде предпоставка за организация на съвременно горско стопанство.

Предстои приемането на нова наредба за горско планиране. Опасявам се, че Инструкцията е една от предпоставките да не се извършат дългоочакваните промени в планирането на горите.

Доц. д-р Груд ПОПОВ
ИГ при БАН

INTERNATIONAL YEAR
OF FORESTS • 2011

Като част от инициативите, посветени на Международната година на гората, в периода 05-07.10.2011 г. в София се състоя Международната кръгла маса “Залесяването - алтернатива на климатичните промени”.

Кръглата маса бе организирана от инициативен комитет от 25 неправителствени организации, като идеята ѝ бе намаляване на въглеродните емисии чрез залесяване. “През последните 100 години се осъществява бурен световен икономически растеж, а в момента се намираме в преходен период на нови технологични решения за преодоляване на проблема с увеличените въглеродни емисии в атмосферата, причиняващи глобалните климатични промени. Управление на света и устойчивото му развитие, както и борбата с екологичните катаклизми, са проблем на човешкия дух и интелект, проблем на осъзнаването!” - това бе част от призива на организаторите. Успехът на кръглата маса бе очакван, защото със съдействието на Изпълнителната агенция по горите бе създадена работна група с представители на администрацията - д-р инж. Любчо Тричков и Гертана Власева от ИАГ, на науката - проф. д-р Мария

Международна кръгла маса Залесяването - алтернатива на климатичните промени

Златева - международен експерт по политики за Земята, проф. д-р Пенчо Пенчев от Института за устойчиво развитие, д-р инж. Иван Иванов - зам.-председател на Дружеството на лесовъдите ветерани от Пазарджик към Съюза на лесовъдите в България, инж. Георги Гушлеков от Съвета на европейската и културната общност, на неправителствените организации - Емилия Петрова от сдружение “Евромодел” и Дончо Иванов от сдружение “Хармония”.

На своите заседания организационният комитет коментира ангажиментите на България по редица международни документи, свързани с темата на Кръглата маса: Дневният ред за XXI век на Конференцията на ООН по околна среда и развитие, Рио де Жанейро (3-14.06.1992 г.), “Европа 2020” - стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, Енергийната стратегия 2030 - иновации и енергийна ефективност, Програмата “Research Development”, Министерската конференция за опазване на горите в Европа в Осло, Норвегия (14-16.06.2011 г.), Международната година на горите 2011 и други.

Основната цел на инициативата бе да се покаже значението на горскодървесната растителност в борбата с изменението на климата, като по този начин се обърне внимание на необходимостта от средства за залесяване, стопанисване и съхранение

на горите в България на европейско и на международно равнище. Като резултат от кръглата маса се очакваше тя да излезе с изводи, засягащи националната политика и националния принос на горския сектор в борбата срещу климатичните промени.

На форума се проведе обществена дискусия за гарантиране на намаляването на последиците от климатичните промени, в която участие взеха учени и специалисти в областта на екологията, микробиологията, горското стопанство, иновациите и опазването на околната среда.

В своето изказване проф. д.с.с.н. Христо Цаков от ИГ при БАН подчерта, че “за България огромна чест и отговорност остава фактът, че страната ни все още има плътни горски комплекси и над 30 % от територията ни са гори, при средно за планетата 22.8 %. На спътникови снимки България изглежда като зелен оазис. Факт, който я превръща в зелената перла на Балканския полуостров.” Той обърна внимание върху факта, че от 4 млн. ха горска площ на територията на страната 1 млн. ха са изкуствено залесени.

“Един от най-големите успехи на лесовъдската колегия в България през последните 100 години е отвоюването на територия вътре в страната - от ерозията на почвата и пороиите” - помним днес думите на Асен

Биолчев - ректор и първи Почетен доктор хонорис кауза на ЛТУ и един от участниците и последователите на държавната горска политика за борба с ерозията и пороиите през първата половина на XX век, бе в основата на изказването от името на ръководството на Съюза на лесовъдите в България, представено от доц. д-р Иван Палигорев - председател на СЛБ. В мултимедийната презентация бяха представени данни и снимки от наскоро публикувания алманах “България преди и сега”. Книгата идва да подчертае, че днешните красиви и зелени пейзажи в много райони на страната - южните склонове на Стара планина, околностите на София, Кюстендил, Перник, Кърджали, горските насаждения на териториите около язовирите, представляват едно епохално по своя характер дело на българската лесовъдска колегия, което е и едно от най-големите постижения на България през XX век, както и една от най-големите инвестиции в настоящето и в бъдещето на нашата страна и на Балканския полуостров. Всичко това прави България пример в областта на поддържането на околната среда - поредно доказателство на факта, че трябва да се инвестира именно в екологичните ресурси, чиято стойност неминуемо ще нараства в близките десетилетия. За съжаление в условията на икономическа криза, средствата в нацио-

налния бюджет за инвестиции, особено за залесяване, са недостатъчни, българските фирми трудно се съгласяват да харчат пари за околната среда.

Нобеловият лауреат акад. Кристос Зерефос допълни, че затоплянето в Европа започва да се усеща все по-осезаемо. Доказателство е повишаването на температурите в Европа - през зимата в Източна, а през лятото в Югоизточна.

В доклада на д-р инж. Иван Иванов - “Гората, климатът и хората” бе подчертано, че промените в климата не са само екологичен проблем, а се отразяват върху всеки сектор на обществото и върху всеки един от нас.

Доц. д-р Петър Желев - зам.-ректор на ЛТУ, представи доклада “Значението на горите за поддържането на биологичното разнообразие на планетата”. Бе подчертано, че горите заемат 6 % от повърхността на земята и около 30 % от сушата. Поминъкът на повече от 1.6 млрд. души зависи от горите или е свързан с ползването на ресурси от тях. Повече от 3 млрд. души зависят от горите като единствен източник на енергия, а горите съхраняват 46 % от въглерода, намиращ се в сухоземните екосистеми. У нас в екологичната мрежа “Натура 2000” и в защитените природни територии (ЗПТ) има над 500 природни местообитания (хабитати). От тях около 1/4 са горски местообитания.

От 90 приоритетни около 30 са горските съобщества (вкл. тези на Pinus mugo и на Juniperus). Много от местообитанията за птиците са също в горски територии (като територия - не по-малко от 50 %). Повече от 80 % от природните резервати и другите категории ЗПТ у нас съдържат горски територии.

В заключение всички лектори бяха единодушни, че трябва да се действа моментално, ако не искаме климатичните промени да станат необратими. Единодушното между учените и специалистите съвсем естествено доведе до идеята да се създаде организация, предложи се да се нарича “Зелен парламент на Балканите” или “Балкански зелен парламент”. В него се предполага, че ще се дискутира и действа срещу тежкото състояние на околната среда, което далеч надхвърля националните измерения. По този начин участниците дадоха ясен израз на своя принос в борбата с климатичните промени, както на национално ниво, така и в региона на Балканите.

“Където има гора, няма бедност” - около това мнение се обединиха участниците в кръглата маса. Решенията ще бъдат изработени в писмен вид, след което ще бъдат връчени на отделните министерства, които не изпратиха свои представители на форума.

Д-р инж. Иван ИВАНОВ

Ветераните почетоха своите юбилари

На 20 декември м.г. лесовъдите и учените ветерани проведоха своето последно за годината събрание на Дружеството, на което по утвърдена традиция бяха поздравени юбилари, навършили своите годишнини през 2011 година.

На снимката (отляво надясно), седнали: проф. д.с.н. Георги Антонов - 80 г., доц. д-р Станчо Керенски - 90 г., проф. д-р Михаил Петров - 90 г., д-р инж. Васил Вътов - 90 години; прави: инж. Райчо Севдин - 85 г., проф. д.т.н. Андрей Кавалов - 75 г., проф. д-р Никола Колев - 85 г. (председател на Дружеството), инж. Кирил Първанов - 80 г., доц. д-р Димитър Кушлев - 75 години.

Специализираното изложение за горско стопанство, машини и технологии „БУЛФОРЕСТ ШОУ“ 2012 г. ще се проведе от 7 до 9 юни. Там ще имате възможността да станете част от „най-високото“ (1873 м н.в.) горско шоу на вр. Мечи чал в сърцето на Родопите.

Върху предварително подготвени и разнообразен терен от гори и поляни професионалисти ще демонстрират последните възможности на горската техника, което винаги се превръща в невероятно шоу. Демонстрациите на техническите и технологичните новости в дърводобива и горската логистика ще бъдат в непосредствена близост до изложбените площи, разположени по целия път на посетителите, така че те да не пропуснат нищо от този горски спектакъл.

За атмосферата ще допринесат борсата с явни търгове на дървен материал и разнообразните състезания за най-добър секач, симпозиумът по скулптура и карикатури от дърво, деликатесите от дивечово месо и горски плодове, музиката и танцовите изпълнения, множеството награди за участници и посетители.

Егидата на Министерството на земеделието и храните, експертите от Изпълнителната агенция по горите, които ще имат активно участие в проява-

та, дават уникалната възможност за представяне на програми за усвояване на еврофондове, обмен на информация, дискусии, обсъждане и предлагане на решения за реалните проблеми в бранша.

Основните браншове, застъпени в изложението, ще бъдат разпределени в следните зони:

- Горско стопанство и дърводобив - машини, технологии, инструменти.
- Възпроизводство, поддържане и опазване на горите.
- Биоенергия, усвояване на биомаса, производство и използване на възобновяеми източници.
- Търговия с дървен материал, финансиране, застраховане, наука.
- Лични предпазни средства, оборудване, геодезия и картография, GPS системи, медии.

Организатор на изложението е ФЕРНЕТ България ООД

Телефон: 032 680 063, 032 681 115

Факс: 032 607 613

e-mail: office@fairnetbg.com

www.bulforest-show.com

Нови концепции за стопанисване на горите в “Натура 2000”

От стр. 1

обширни територии с естествени горски местообитания, както и наличието в тези гори на редки и защитени животински видове от европейско значение (мечка, вълк, видове кълвачи, дневни и нощни грабливи птици, прилепи и др.). По силата на европейската Директива за природните местообитания (92/43/ЕО) и Директивата за дивите птици (79/407/ЕО), транспонирани в Закона за биологичното разнообразие, всяка държава членка е длъжна да разработи и приложи мерки, с които да се гарантира дългосрочното опазване, а където е необходимо и възстановяване на най-ценните горски местообитания и биологичното разнообразие в тях. В изпълнение на тези международни ангажменти през 2011 г. по инициатива на ИАГ в новата Наредба за сечите в горите са включени първите законови текстове, в които са разписани ограничените, позволените и препоръчителните дейности при стопанисването на горите в “Натура 2000”. Нещо повече, през ноември 2011 г. на основание чл. 4, ал. 1, т. 2 от Наредбата ИАГ утвърди специална система от режими и мерки за стопанисването на горите в “Натура 2000”. Разработката е изготвена от съвместен екип с научни работници на ЛТУ, ИГ на БАН и експерти на ИАГ, като документът е приет и на заседание на Националния съвет по биоразнообразие към МОСВ.

Какви ограничения налага системата от режими и мерки за стопанисване на гори в “Натура 2000”.

Българската система от режими и мерки за стопанисване на горите напълно се основава на принципите за устойчиво стопанисване на горите, приети с резолюции на Министерските конференции за защита на горите в Европа в Хелзинки (1993), Лисабон (1998) и Виена (2004). Тези принципи засягат именно приоритетното използване на естествено възобновяване, толериране на местните видове, разнообразяване на хоризонталните и вертикалните горски структури, поощряване на видовото разнообразие (смесени насаждения), предпазни мерки при дърводобива и изграждането на инфраструктури и, не на последно място, прилагането на специфични мерки за опазването на биологичното разнообразие като например опазването на гори във фаза на старост, старите дървета с хралупи (биотопни дървета) и мъртвата дървесина.

Повечето от изброените принципи за устойчиво стопанисване на горите са вече част от българската горскостопанска практика. По-съществено адаптиране на горскостопанското планиране и

практика изискват мерките за поддържане на благоприятното природозащитно състояние на горските местообитания и видове. Тук от значение са сериозните опасения и липсата на опит по отношение на опазването на старите гори, биотопните дървета и мъртвата дървесина в стопанисваните гори - мярка, която на пръв поглед изглежда абсолютно несъвместима с традиционните санитарни практики в България. Поради тази причина въпросът с управлението на старите гори и

мъртвата дървесина в “Натура 2000” ще добива все по-голяма актуалност сред българската лесовъдска колегия.

В българската система за устойчиво управление на горите в “Натура 2000” е включено научнообоснованото изискване поне 10 % от територията на всяко горско местообитание да бъде отделена за осигуряване на гори, които са във фаза на старост (Old-growth forests), а извън тези участъци количеството на мъртвата дървесина да бъде около 8-10 % от общия запас.

В стопанисваните гори количеството мъртва дървесина не надвишава 10 м³/ха, което се счита за крайно достатъчно, особено по отношение на стоящите дървета с диаметър над 20 сантиметра. Резултатите от изследвания в България и Европа показват, че количеството на мъртвата дървесина в естествени горски екосистеми с богато биоразнообразие (напр. в резервати) е 60-250 м³/ха. Традиционно в България методите за стопанисване на горите включват приоритетно маркиране на сухите и умиращи дървета и санитарно прочистване на сухата и паднала маса, оползотворявана като дърва за огрев от местното население.

От друга страна, огромният обем научни изследвания в Европа (и единични в България) през последните 20 години доказват изключителната

роля на мъртвата дървесина и старите гори за опазването на биологичното разнообразие и функционирането на горските екосистеми. Поради това днес загубата на мъртва дървесина чрез прилагане на традиционните санитарни сечи се смята за недопустимо. Въз основа на протеклите по темата горскополитически дискусии в Европа опазването на старите гори и мъртвата дървесина, и то не само в “Натура 2000”, е включено в националното горско законода-

телство на повечето от развите в горскостопанско отношение държави в Европа, както и в международните сертификационни схеми (FSC и др.), прилагани вече и в някои горски стопанства в България.

Актуални въпроси

На първо място, пред лесовъдската колегия стои въпросът как ще се реализира на практика изискването за опазване на старите гори и мъртвата дървесина и как това изискване ще бъде съвместено със съвременните лесозащитни норми.

На второ място, трябва да бъде намерен правилният подход, чрез който опазването на старите гори и мъртвата дървесина да не бъде просто едно тягостно задължение за горските стопани, а припозната отговорност за дългосрочно опазване на горските екосистеми.

При дискутирането на актуалните въпроси може да спомогне опитът, който вече е натрупан в българските сертифицирани стопанства, както и в европейските държави с утвърдено природосъобразно горско стопанство (Швейцария, Германия, Швеция, Словения и други).

В тези държави са разработени вече методики за определянето на участъци, подходящи за гори във фаза на старост, както и за инвентаризацията на мъртвата дървесина при горскостопан-

панското планиране. По отношение на определянето и управлението на горите във фаза на старост и биотопните групи дървета в Европа са разработени и се прилагат няколко сходни концепции: концепцията за горите с висока консервационна стойност - ВКС 3 (Old-growth forests), приложена във FSC, горските рефугии (Waldrefugien/Waldbiotopen) в Германия и Полша, ключовите горски местообитания (Woodland Key Habitats) в скандинавските и прибалтийските държави, микрорезерватите (RBI) във Франция и Швейцария, еколетките в Словения и т.н. Що се отнася до мъртвата дървесина, най-общо е изискването да се оставят стоящи мъртви или умиращи дървета, както и лежаща мъртва дървесина, чийто запас да е минимум 10 % от запаса на насаждението. Смята се, че мъртвата дървесина има висока екологическа стойност, ако дърветата са с големи размери - диаметри над 20 см и повече. От природозащитна гледна точка, както и във връзка с безопасността на горските служители и туристите, е препоръчително стоящите мъртви или умиращи дървета да бъдат разположени на групи, най-вече в труднодостъпни места.

С цел спазването на лесозащитните норми отделянето на участъци със стари гори, биотопни групи и мъртва дървесина трябва да е съобразено най-вече с опасността от развитието на първични вредители по горите. Лесозащитните мерки вземат превес единствено когато са крайно наложителни. Особено внимателно се подхожда в смърчовите гори, където нападенията от корояди се считат по правило за особено голяма опасност. В такива гори е най-добре да се избират смесени насаждения, а в случаи на дребноплодни ветровали падналите дървета при възможност се обелват на място.

Прилагането на описаните природозащитни мерки в българските гори в “Натура 2000” ще бъде най-вече въпрос на добра информираност и квалификация на горските служители, тъй като минималният дял на частната собственост в българските гори (около 10 %) ще изисква минимални финансови средства за обезщетения. За прилагане на природозащитните мерки в частните гори европейският опит разчита на следните механизми: законови възможности за доброволни или финансовообезпечени договори между държавата и частните горовладелци; финансиране от европейските фондове - агроекологични мерки, структурни фондове, проекти по LIFE.

Александър ДУНЧЕВ
ДПП “Витоша”

Юбилей

Инж. Лазар ПАНДЕВ на 80 години

Инж. Лазар Пандев, изтъкнат специалист в областта на горската промишленост, допринесъл много за развитието на горския отрасъл в България, е роден на 3 януари 1932 г. във Велинград. Завършва ВЛТИ през 1956 г. и започва работа в дървообработващия завод в родния си град.

От 1963 г. в продължение на много години заема редица отговорни длъжности в Министерството на горите и горската промишленост. По време на службата си инж. Лазар Пандев работи всеот-

дайно за технологичното и техническото обновление на горската промишленост в България и дългосрочното ѝ развитие.

Съществен е неговият принос и за успешното развитие на горското стопанство в страната. Взема активно участие в организирането на дърводобива в Република Коми. Изявил се като висококвалифициран професионалист и принципен и всеотдаен ръководител в горското ведомство, инж. Лазар Пандев е дълбоко уважаван от лесовъдската колегия.

Д-р инж. Ангел ТЮФЕКЧИЕВ на 80 години

Инж. Ангел Тюфекчиев е роден на 16 януари 1932 г. в Якоруда. Завършва ВЛТИ, специалност “Горско стопанство”, през 1955 г. и посвещава целия си професионален живот на гората. Работи в Горските стопанства в Якоруда, Добринище и Разлог.

През 1971 г. е назначен за инспектор в тогавашната Районна инспекция по горите и опазване на природната среда, където до пенсионира-

нето си работи последователно като инспектор по горите и защитените природни територии и началник на Инспекцията. Дълги години се занимава с изследователска дейност в областта на опазването на природната среда, в резултат на което публикува редица научни статии и дописки в горския периодичен печат. Активен сътрудник е и на в. “Българска гора”.

Заседание на УС на СЛБ

На 20 декември м.г. се проведе редовно заседание на Управителния съвет на Съюза на лесовъдите в България. Заседанието бе открито и ръководено от доц. Иван Палигоров - председател на СЛБ. Подробна информация за участието на нашата делегация на проведената в Кипър годишна конференция на Съюза на европейските лесовъди изнесе д-р Ана Петракиева - зам.-председател на СЛБ, която информира УС за работата на конференцията и проведените мероприятия във връзка с Международната година на гората. Отбелязано бе избирането на д-р А. Петракиева за член на Президиума на СЕЛ, а така също и за проведената среща с колегите от Германия по въпросите на обучението на лесовъдските кадри в двете страни и екологичната роля на гората.

На заседанието беше обсъдено предложението за създаване на паметен знак за залесяванията, извършени след опустошителния ветровал в Родопите през 1961 година. Във връзка с това Управителният съвет взе решение да се създаде работна група с

представители от СЛБ, ЛТУ, ИГ-БАН и ИАГ.

Разгледана и обсъдена бе и декларацията, изпратена от името на СЛБ, относно приетата на 16 ноември м.г. от Министерския съвет Наредба за условията и реда за възлагане на изпълнението на дейности в горските територии и за ползуването на дървесина и недървесни горски продукти от тях. От изказванията и изложените становища на членовете на УС пролича загрижеността на колегията и неodobрието на някои от постановките, залегнали в Наредбата. Декларацията бе приета без възражения и с предложението да се нанесат съответните поправки в Наредбата преди нейното приложение в практиката.

Обсъдени бяха и редица организационни въпроси. Отбелязано бе тревожното състояние на отчитането на членския внос за изминалата 2011 г. и абонирането за в. “Българска гора”.

Управителният съвет взе решение да се проведе Общо събрание на СЛБ в София на 6 март.

Инж. Борислав БОЖОВ

Опасни тенденции при дъбовите гори

Дъбовете са най-разпространените дървесни видове в страната. Площта на тези гори заедно с цера е около 1 млн. хектара. Държавата е вложила огромни средства в научен и финансов аспект за тяхното стопанисване. За 60-годишен период науката е дала ясни правила за стопанисването на дъбовите гори. В прилагането на тези правила е нашето задължение като лесовъди.

В последните десетина години се наблюдават тенденции, които са меко казано тревожни. Високостъблените дъбови гори са определени за стопанисване в два стопански класа - дъбов високостъблен клас (при турнус 140 г.) и дъбов средно- и нискобонитетен

клас (при турнус 120 г.). Тихомълком се премахва един много важен стопански клас - дъбовият стопански клас за фурнир. За да се произведе едроразмерна дъбова дървесина за фурнир и други специални нужди, насаждения с нормална пълнота, добра пълнодървесност и прираст трябва да се стопанисват при турнус 160-170 години. Най-подходящ за стопанисването на тези насаждения е методът на ранната индивидуализация, с ранно започване на осветленията и прочистките и честото им повтаряне. Между 20 и 60 г. се извършват внимателни прореждания, при които се отваря растежно пространство на дърветата на бъдещото. На възраст около

60 г. окончателно се определят дърветата на бъдещето - около 80-100 броя. От този момент до турнусната възраст се извеждат сечите на растежен простор - по-интензивно осветляване на короните на дърветата на бъдещето. Целта е към 160-годишна възраст да се добият дъбови трупи за фурнир с над 60 см и стъблени секции 12-15 м, при грижливо поддържане на втория етаж. Тези насаждения ще са ограничени като брой за дъбовите стопанства. Но веднъж отбелязани, те трябва да влязат в национален регистър за постоянен отчет и наблюдение. За дълъг период от време такива регистри трябва да има както за дъба, така и за бука, ясена и други видове.

Сега почти липсват насаждения от такъв характер. Резервът от фурнирни трупи е почти на изчерпване. Пазарът показва, че най-търсената дървесина е и ще бъде фурнирните трупи.

Друга много тревожна тенденция се налага в стопанисването на издънковите гори за превръщане. През последните 20 г. се създадоха изключително благоприятни условия - изсичане на подлеса, добро плодосъстояние, внасяне на жълтъд и фиданки, така че тези гори бяха възобновени. Масово започнаха възобновителните сечи. И тук възниква голямата опасност - извършване на осветления без материален добив. В отчета на ИАГ за 2011 г.,

стр. 14, ясно е очертана тенденцията за неизпълнение на отгледните сечи без материален добив спрямо ЛУП (изпълнението е около 12 %). Това означава, че от 2002 г. трайно превръщаме отново тези изстрадали 60-годишни възобновени насаждения в издънкови.

Може ли някой да направи сметка колко струва на държавата 1 м³ дървесина от тези гори, колко пари са изхарчени за внасяне на жълтъд, изсичане на подлес, залесяване под склопа, отглеждане? И накрая отново ги превръщаме в издънкови насаждения. Как може да не е ясно, че осветленията в дъбовите гори са абсолютно задължителни. По ЛУП обикновено те са две, а

всъщност са необходими поне пет осветления. И става въпрос за 17-20 лв./дка, нищожни суми спрямо изхарчените и вложените пари. Как е възможно горско стопанство да извършва възобновителни сечи и да има неизпълнение на осветленията, и то за цяло десетилетие? Пълен абсурд на лесовъдство и контрол.

За превръщането на издънковите гори в семенни са проведени три национални съвещания. Наложително е да се проведе и национално съвещание по отгледните сечи без материален добив, за да избегнем безвъзвратното изоставане на тези сечи в младите дъбови гори.

Инж. Иван ДИМИТРОВ
ст. експерт в РДГ - Варна

Позиция

Международната година на горите отмина с реквием за българското горско стопанство

Неоценима е ролята и значението на гората за живота на планетата. Нека припомним само това, че 60 % от кислорода на Земята се произвежда от горската растителност. Гората е основният елемент в природата на България и заема 34 % от територията на страната. У нас 90 % от водите произлизат от горските територии. Огромна е ролята на гората като климатоопределящ и средообразуващ фактор. Незаменими са водоохранните, водорегулиращите и влагозадържащите функции на горите. Качеството на околната среда в най-голяма степен зависи от наличието на пълноценна и богата на видове разнообразие горска растителност. В горите на България се срещат над 3600 представители на висшата растителност, много от които са с високи лечебни свойства. Гората е местообитание на стотици видове диви животни, птици и влечуги. В народното творчество гората заема своето достойно място. Силното ѝ емоционално въздействие върху човека е отразено в безброй литературни, музикални и художествени творби.

Що се отнася до финансовото остойностяване на горите, досега няма утвърдена международна методика за това. В България горите представляват най-голямото национално богатство. В края на XX в. у нас с участието на международни експерти бяха направени продължителни и задълбочени проучвания за определяне на финансовата стойност на българските гори. В заключение изчисленията показваха, че финансовата стойност на горите в България възлиза на 100 млрд. евро. За сравнение ще посочим, че финансовата стойност на националната енергетика във всичките ѝ разновидности възлиза на 6 млрд. евро. Според земеделския министър през 2011 г. във финансово изра-

жение селскостопанските земи в цялата страна се оценяват на 25 млрд. лева.

За значението на горите и последиците от обезлесяването на планетата говори и решението на XVI световна конференция по промените на климата, състояла се в Мексико на 29 ноември - 10 декември 2010 година. Категорична е констатацията на форума, че глобалното затопляне на климата е следствие от обезлесяването и деградацията на горите в света.

Въпреки големия брой международни конференции, срещи и призови да се обърне сериозно внимание и да се вземат решителни мерки срещу глобалните промени на климата, изразяващи се в повишаване на средногодишната температура, намаляване на дебитата на водните източници, наводненията, замърсяване на въздуха, унищожаване на редки и застрашени от изчезване представители на растителния и животинския свят, и преди всичко за предотвратяване по-нататъшното унищожаване на горите, на практика нещата не се променят. Определени компании трупат несметни печалби от изсичането на африканските гори, в Южна Америка продължават да се изсичат тропическите гори и териториите се превръщат в земеделски земи, върху които се отглеждат едногодишни култури, предназначени за биогорива.

През последните два десет години състоянието на горите у нас все по-осезаемо се влошава. Деградацията и деморализацията на българското горско стопанство започна с понижаването на

статута на централното управление и отнемането на голямата част от значимите функции и задачи, които изпълняваше до 1996 година. Държавната политика в областта на горското стопанство се формира и изпълнява от министерство или в краен случай от комитет или държавна агенция по горите, пряко подчинени на Министерския съвет. Министерството и последващите го комитет и държавна агенция внушаваха уважение и респект сред обществеността, защото стопанисването на горите в България. Но последната самостоятелна горска структура - Държавната агенция по горите, бе закрыта и превърната в една от многото изпълнителни агенции с ранг на една дирекция в мегаминистерството на земеделието и храните. Достойнството, самочувствието на представителите на горската власт, утвърдила се и доказала право на съществуване през раз-

лични периоди на икономически и политически промени, беше потъпкано, смачкано, унижено! До 1990 г. отношенията между лесовъдите, между горските служители бяха колегиални, приятелски, винаги с готовност за сътрудничество и взаимопомощ. Лесовъдът за лесовъда беше като брат. Икономическите и политическите промени, постоянните уволнения, преназначавания и премествания силно влошиха отношенията между горските кадри. Те станаха враждебни, в много случаи достигащи до агресия.

Кадровата разруха във ведомството доведе до страх за утрешния ден, несигурност на работното място и бягство от преследването на нарушителите на Закона за горите, Закона за лова и други. През май 2011 г. зам.-

председателят на Парламентарната комисия по земеделието и горите многократно в медии заяви, че 20 % от добиваната и изнасяна на пазара дървесина на територията на България е по незаконен начин. По неговите изчисления това е около един и половина милиона куб. метра.

Министърът на земеделието и храните през юли 2011 г. заяви, че до края на първото полугодие на 2011 г. в горите на България са регистрирани 241 горски пожара повече, отколкото през цялата 2010 година. На 12 октомври 2011 г. в София са заловени 30 камиона с 600 кубика дърва за огрев, незаконно добити и изкарани на пазара.

До 1989 г. в страната годишно се залесяваха по 500 000 дка нови гори, или за 35 години бяха създадени 18 000 000 дка горски култури. По данни на Министерството на земеделието и храните през 2010 г. са залесени 10 000 декара.

Съвсем немаловажен е и въпросът за оползотворяването на отсечената дървесина. През последните години в цялата страна полуграмотни хора, наети от частни фирми, работят в дърводобива. При сечта дървета, расли 140, 160, 180 години, с идеално прави дъбови, борови или букови стъбла, се нарязват и цепят на дърва за огрев. Има информация, че някои от новоназначените управители на държавните горски предприятия дават указания в това направление - цялата добита дървесина да се реже и цепи на дърва за огрев с мотивировка, че цената на този сортимент е най-висока. Това е една изключително погрешна и вред-

на политика в областта на горското стопанство. Трябваше някой да упражнява контрол и да научи ръководители и изпълнители, че от едно повалено след сечта дърво трябва най-напред да се извадят най-ценните сортименти като трупи за фурнир, за шперплат, за траверси, детайли за мебели и накрая от отпадъчната дървесина може да се добият и дърва за огрев.

От 2008 до средата на 2009 г. силно нашумял бе въпросът за така наречените заменки на горите. На определени олигарси бяха раздадени 45 000 дка най-ценни горски територии, намиращи се в национални и международни курорти, край морето, в Родопите, около Банско под формата на размяна за малоченни, нищожни по стойност гори, намиращи се някъде по билото на Западна Стара планина. Това бе далаверата на началото на новия век!

Разбира се, това раздаване бе предварително узаконено чрез промени в действащия Закон за горите. И досега от никого не е потърсена отговорност. Темата е забравена! От Брюксел поискаха от българското правителство да направи необходимото и наложи на получените тези апетитни горски площи допълнително да заплатят до реалната им финансовата стойност. Дори това да стане, което е твърде съмнително, нищо не ще възстанови многофункционалното, екологичното и социалното значение на унищожените гори.

2011 - Международната година на гората, в България премина, без да остави и най-малък признак, че нещо добро може да се очаква в съдбата на българското горско стопанство. На обществеността не ѝ остава нищо друго, освен да чуе реквием за българското горско стопанство.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Нови книги

Кирил Богданов. *Живот между два свята - времена, поколения, полюси.*

ИК "РУТА", София, 2011, 380 стр.

Кирил Богданов е уважаван професор по лесоустройство в Лесотехническият университет, известен със своите приноси в областта на многофункционалното стопанисване на горите и със стотици научни публикации и монографии. Същевременно читателската аудитория вече го познава и като автор на научно-популярната литература, в която развива интереса си към съвременните екологични и обществени проблеми. Любовта на Кирил Бог-

данов към родния Петрохански край и желанието да изследва родовите корени, бита, душевността и стремленията на своите предци раждат първите му краеведски книги. Както и създаването през 2009 г. на земеделски клуб "Петрохански светлини", на който Кирил Богданов е избран за председател.

Настоящото издание предлага размишленията на автора за времето "преди и сега" от позицията на човек, проследил внимателно, умно и човеколюбиво начина на живот на хората от две поколения.

Режими за устойчиво управление на горите в

НАТУРА 2000. Изпълнителна агенция по горите, София, 2011, 200 стр.

Изданието е подготвено от екип, включващ научни работници от Лесотехническият университет, Института за гората при БАН и експерти от Изпълнителната агенция по горите. В България досега от Министерския съвет са приети 332 защитени зони по международната екологична мрежа "Натура 2000", което представлява 33.89 % от територията на

страната. Необходимостта от управлението на тези територии е наложила издаването на настоящето ръководство. То характеризира природните горски хабитати, 33 на брой, които са разпространени в България и попадат в Европейската класификация на хабитатите. Посочени са най-добрите лесовъдски практики, подходящи за поддържането на благоприятното природозащитното състояние на съответния тип хабитат.

Бел. ред.: Авторите на изданието са Г. Костов, Г. Попов, М. Димитров, М. Борисов, П. Желев, С. Лазаров, Е. Ракъджиев, В. Хубчева, Х. Христов, Г. Тинчев

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Когато работникът или служителът не изпълнява правилника за вътрешния трудов ред, той нарушава трудовата дисциплина

Отговор: След изменението и допълнението на чл. 181 от КТ (ДВ, бр. 108 от 2008 г.) всеки работодател, независимо от броя на работещите при него по трудово правоотношение, е длъжен да издаде Правилник за вътрешния трудов ред. В правилника се определят правата и задълженията на работниците и служителите и на работодателя по трудовото правоотношение и се урежда организацията на труда в предприятието, съобразно особеностите на неговата дейност. Чл. 4а от Наредбата за работното време, почивките и отпуските (НРВПО) посочва в ПВТР да се определят още: началото и краят на работния ден; почивките по време на работа; редът за отчитане на работното време; редът за редуване на смените, там където има сменен режим на работа; времето на задължително присъствие в предприятието, когато е уговорено променливо работно време; времето за хранене на работниците и служителите в производства с непрекъсваем процес и работа, както и други въпроси, свързани с разпределението на работното време и организацията на работата в предприятието.

Работодателят издава Правилника за вътрешния трудов ред, след като проведе предварителни консултации с представителите на синдикалните организации в предприятието и с представителите на работниците и служителите по чл. 7, ал. 2 от Кодекса на труда (КТ), там където такива има избрани (чл. 181, ал. 2 от КТ).

ВЪПРОС: *От две години в стопанството има Правилник за вътрешния трудов ред (ПВТР). Това е един от вътрешните актове на ДГС, но на него все още не се отдава необходимото значение както от страна на работодателя, така и от страна на работниците и служителите. Нарушенията на ПВТР представляват ли нарушения на трудовата дисциплина, за което работодателят има право да търси от работника или служителя дисциплинарна отговорност?*

Задълженията, които работникът или служителът има при изпълнение на възложената работа, за която се е уговорил, са регламентирани в чл. 126 от КТ. С разпоредбите на чл. 187 от КТ са изброени видовете нарушения на трудовата дисциплина. В чл. 187, т. 10 от КТ е предвидено: „Нарушения на трудовата дисциплина са: „... неизпълнение на други трудови задължения, предвидени в закони и други нормативни актове, в правилника за вътрешния трудов ред, в колективния трудов договор или определени при възникването на трудовото правоотношение“.

Нарушение на трудовата дисциплина е всяко виновно неизпълнение на трудово задължение. Трудовите задължения за работника или служителя произтичат преди всичко от неговата длъжностна характеристика, екземпляр от която работодателят е длъжен

IN MEMORIAM

На 21 януари почина инж. Цветан Иванов Търнев.

Роден е през 1934 г. в София. Завършва Строителния техникум в София през 1952 г., а ВЛТИ - през 1959 година.

Работи в ГС - Буйновци, като началник на ГТУ. От 1960 до 1963 г. е старши агролесомелиоратор към Окръжен народен съвет - Велико Търново. През 1963 г. е назначен за главен инженер на ГС - гр. Елена.

През 1969 г. постъпва като лесничей в ГС - Велико Търново, след три години за-

почва работа в ГСК - Велико Търново, а след това последователно е началник на отдел "Стопанисване", главен специалист по залесяването и борба с ерозията в Горскостопанския комбинат.

През 1991 г. е назначен за главен директор на РДГ - Велико Търново, където работи до пенсионирането си през 1994 година. В периода, в който инж. Търнев ръководи Дирекцията, се подобрява охраната на горите, развива се международният ловен туризъм, стабилизира се финансовото състояние на горските стопанства.

Поклон пред светлата му памет!

На 25 януари почина инж. Никола Георгиев Ценов.

Роден е на 19.12.1932 г. в Оряхово, Врачанска област. След завършване на ВЛТИ през 1955 г. започва работа в ГС - гр. Мичурин (сега Царево), а след това за две години е референт-ръководител в ГС - Граматиково. През 1957 г. отново е на работа в ГС - гр. Мичурин, на което става директор през 1958 година.

От 1961 до 1965 г. преподава в Професионалното горско училище в Берковица, след което се завръща в Мичуринското горско

стопанство като главен инженер. През 1977 г. ръководството на Горското стопанство отново се възлага на инж. Ценов и на тази длъжност той служи до пенсионирането си през 1993 година.

В дългогодишната си практика инж. Никола Ценов се отличава с професионализъм и организаторски способности в залесяването, дърводобива и стопанисването на издънковите гори в района, които сега представляват обширно зелено море. Незабравим остава неговият принос за озеленяване на Южното Черноморие и създаване на лесопаркови зони.

Поклон пред светлата му памет!

На 1 февруари почина инж. Дочо ЦонеВСКИ.

Напусна ни един изтъкнат и вярно служил на горското дело лесовъд, дал много за развитието и преуспяването на горското стопанство у нас.

Роден на 18.05.1925 г. в Троян, Дочо ЦонеВСКИ през 1949 г. завършва Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет. Целият му трудов път преминава в централното управление на горите.

Дейността на инж. ЦонеВСКИ е свързана с развитието на механизацията на дърводобивния процес с оглед рационалното използване на дървесните ресурси, увеличаване на производителността на труда, както и с доставката и внедряването на модерна подходяща техника в дърводобива.

Инж. ЦонеВСКИ бе уважаван лесовъд, висококвалифициран и ерудиран специалист, който остави трайна следа в развитието на горския отрасъл в България.

Поклон пред светлата му памет!

да му връчи при сключване на трудовия договор срещу подпис, и се отбелязва датата на връчването (чл. 127, ал. 1, т. 4 от КТ). Но задължения за работника или служителя могат да произтичат и от Правилника за вътрешния трудов ред, както и от други нормативни актове.

За да се направи конкретна преценка дали дадено деяние на работника или служителя представлява нарушение на трудовата дисциплина, е необходимо точно да се определи какви са конкретните му трудови задължения.

Напомняме, че съгласно чл. 127, ал. 1, т. 5 от КТ работодателят е длъжен да запознае работника или служителя и с Правилника за вътрешния трудов ред. И след като работникът или служителът е бил запознат с ПВТР, издаден от работодателя, той е длъжен да го спазва. Следователно нарушенията на Правилника за вътрешния трудов ред представляват нарушения на трудовата дисциплина, за които работодателят има право да търси дисциплинарна отговорност от работника или служителя.

СПРАВКА: Чл. 126; чл. 127, ал. 1, т. 4 и 5; чл. 181 и чл. 187, т. 10 от Кодекса на труда. Чл. 4а от Наредбата за работното време, почивките и отпуските.

Николина НАНОВА
юрист към ФСОГСП

РЕДКОЛЕГИЯ НА ВЕСТНИК "БЪЛГАРСКА ГОРА"

JSSN 1312-7055

<http://www.bulgarian-foresters.org>

Главен редактор - инж. Богдан БОГДАНОВ

Редакционен съвет:

доц. д-р Иван ПАЛИГОРОВ, проф. д-р Никола КОЛЕВ, доц. д-р Милко МИЛЕВ, доц. д-р Груд ПОПОВ, инж. Борис ГОСПОДИНОВ, инж. Илия СИМЕОНОВ

Редактор - Диана ПЕТРОВА

Предпечатна подготовка - инж. Ваня ИЛИЕВА

Печат - БОБ и Ко Принт

КОРЕСПОНДЕНТИ: инж. Иван ГЕОРГИЕВ - Берковица, инж. Георги МАНГУШЕВ - Благоевград, инж. Стоян ТЕРЗИЕВ - Бургас, инж. Игнат ИГНАТОВ - Варна, инж. Борислав ЯНГОЗОВ - Кърджали, инж. Румяна ВЕЛЧЕВА - Ловеч, инж. Никола КАВАРДЖИКОВ - Пловдив, инж. Кирил ТОДОРОВ - Пазарджик, инж. Тодор ТОДОРОВ - Русе, инж. Красимир КАМЕНОВ - Смолян, инж. Румяна ПЕНЕВА - Сливен, инж. Ярослав ЯРОСЛАВОВ - Стара Загора, инж. Иван ГУНЧЕВ - Велико Търново, инж. Илия МУТАФИЙСКИ - Кюстендил, инж. Николай СТОЯНОВ - Шумен, ст.н.с. I ст. Христо ЦАКОВ - Институт за гората, ст.н.с. II ст. Костадин БРОЩИЛОВ - ОСДГ - Бургас. *Всички мнения, изразени в авторски публикации, са лични и не ангажират Редакционния съвет.*

Съюз на лесовъдите в България
Банкова сметка: IBAN BG 90 STSA
№ 93000010117510, Банков код:
30021040, Банка ДСК - АД, клон 4
София 1000, бул. "Витоша" 15
За връзка със Съюза на лесовъдите
в България и със Съюза на европейските лесовъди
e-mail: bggora@abv.bg
www.european-foresters.info
Телефон на СЛБ: 02 / 981 86 32

Биосферният резерват “Алиботуш”

Резерватът е получил името си от старото название на планината Славянка и заема част от северните ѝ склонове. По билото ѝ минава държавната граница между България и Гърция в участъка между реките Струма и Места. Резерватът е разположен под върховете Царев, Гоцев и Шабан.

Първите документи за запазването на уникалните реликтни гори от черна мура и черен бор и богатия растителен и животински свят с редки и застрашени видове се издават в началото на петдесетте години с Постановление № 1171/24.09.1951 г. на МС за площ от 561.4 ха на ГС - гр. Гоце Делчев, и Постановление № 14825/29.06.1952 г. за площ от 573.9 ха на ГС - Катунци.

Откриването на находищата от борисова ела и петродан (разновидност на черния бор) наложи разширяване на резерватната територия със Заповед № 24/13.01.1981 г. на КОПС при МС върху 1185.8 хектара.

Последното разширяване се извършва със Заповед № 131/22.02.1985 г. на КОПС върху площ 1628 ха, от която 670.9 ха на ГС - гр. Гоце Делчев, и 936.2 ха на ГС - Катунци. Със същата заповед се определя и буферната зона към резервата, която включва 190.5 ха на ГС - гр. Гоце Делчев, и 510.8 ха на ГС -

Катунци. Общата залесена площ на резервата е 1057.6 ха, незалесената, която представлява панини, поляни и скални участъци, е 570.4 хектара.

В климатично отношение в планината Славянка се срещат топлите и влажни въздушни маси от Беломорието със студения въздух на Пирин. Това обуславя условия за развитието на голямо биоразнообразие на растителни и животински съобщества, включващи представители от средиземноморски и субсредиземноморски видове.

Почвообразователният

процес в резервата се изгражда върху скална основа от сив мрамор, който е типичен за тази част на планината. Почвите са канелени, кафяви, плитки до среднодълбоки, но достатъчно богати за развитието на голямото разнообразие от реликтни и ендемитни видове, характерни само за този район.

В природната характеристика на горските биоценози се включват преди всичко съобществата на черната мура и черния бор. При разпространението на видовете върху територията на резервата съществува определена зоналност. В горната

граница на горските насаждения, на около 1800 м н.в., е разположена черната мура, която е балкански ендемит. Общата площ на насажденията от този вид е 830.4 ха, от които 620.9 ха са чисти, без примес от други видове, и 209.5 ха са смесени с черен бор, ела, бяла мура и бук. Това е най-голямото находище на черна мура у нас и на Балканския полуостров.

С навлизането в по-ниските надморски височини черната мура се измества от черния бор, отначало в смесени с бял бор, ела и бук, а впоследствие от чисти черноборови насаждения с обща

площ 120.6 хектара. В северо-западната част на резервата, почти в долната му граница, се срещат насаждения от широколистните видове бук и келяв габър с примес от трепетлика, върху площ от 106.6 хектара.

Възрастта на горите в резервата варира в границите от 80 до 160 години, като съществуват отделни дървета с възраст над 500 години. Средната височина на дървостойа е 24 м, средната пълнота - 0.8, средният диаметър - 50 сантиметра.

В резервата се срещат отделни екземпляри от тис - терциерен реликт, кошаниново вълче лико - терциерен реликт и балкански ендемит, борисова ела - локален ендемит, петродан - ендемична форма на черния бор.

Голямо е биоразнообразието на тревната растителност. Установени са 20 български, 42 балкански ендемита и редица други защитени редки и застрашени от изчезване видове. Локални ендемити са цолигоферова тлъстига, славянско котенце, дряновска ведрица, ъглолистна малкомия, низбягващо еньовче, дряновски карамфил, алиботушка драпавка, широколистна гъжда, атоска рупа, пирински чай, дългошпореста теменуга. Зондермановата повевица и дренският мразовец се срещат само в този резерват. Други терциални и балкански ендемити са гризенбаховата

теменуга, парилската метличина, дряновската кандилка, родопската съсънка, палешниковидният серапис, сбигитят овесец.

Разнообразието на животинския свят е повлияно от средиземноморските климатични особености на резерватната територия. Заедно с характерните за страната видове - сърна, дива свиня, вълк, мечка, лисица, катерица, заек, се срещат два вида костенурки, македонски гущер, изключително рядката котешка змия, смок мишкар и други. Голямо е разнообразието на безгръбначните видове. Особен интерес представляват пеперудите.

Разнообразието на местообитания в резервата предопределя значително многообразие на птичия свят. Установени са 134 вида, от които 21 са включени в Червената книга на България. Значителен брой от птиците имат европейско значение. В този район се срещат дебелоклонестата чучулига, пернатоногата кукумявка, врабчовата кукумявка, горската чучулига. Срещат се още голям и малък ястреб, сокол орко, белогръб кълвач.

От 01.03.1977 г. резерватът е включен в листата на биосферните резервати на програмата “Човек и биосфера” на ЮНЕСКО.

Инж. Ангел
ТЮЕКЧИЕВ

Любопитно

Орфеево цвете

Когато посещавате Ягодинската пещера - един от стотте национални туристически обекта, в района на Буйновското ждрело, освен уникалните скални образувания можете да видите и едно

от малкото находища на растението родопски сивливряк, известно още като Орфеево цвете, шапива билка или безсмъртниче. Едно от най-интересните му качества е, че може да живее без вода повече от 30 месеца. Дори и изсушено като хербарий, при навлажняването растението отново започва да се развива. Такъв опит прави българският учен Иван Ганчев, а състоянието, в което изпада цветето, се нарича анабиоза (мнима смърт).

Латинското наименование на родопския сивливряк е *Haberlea rhodopensis*, от семейство Геснериеви. То е покритосеменно, многогодишно растение с тъмнозелени назъбени листа. Цветовете му са виолетови и приличат на фунийки. Расте в пукнатините на варовикови

те скали, на сенчести и влажни места. Малките тупи от растението се срещат освен в Родопите и в Стара планина, Средна гора и Тракийската низина при надморска височина от 250 до

вижда богинята Родоп, която е легнала пред пещера, а в лявата си ръка държи сивливряка.

Легендите, заради които растението е наречено Орфеево цвете, са две.

1400 метра. Родопският сивливряк е български ендемит. Орфеевото цвете е реликт, чиято възраст е над два млн. години, т.е. срещало се още през ледниковия период. Откривател на растението през 1834 г. е унгарският ботаник Емерих Фривалдски. Той кръщава видът на своя учител, ботаника Карл Хаберле.

Монети с изображението на родопския сивливряк са били изсичани от император Антоний Пий. На монетата се

Първата гласи, че то изникнало от сълзите на митичния родопски певец Орфей, който безутешно скърбял по любимата си Евридика, изчезнала завинаги в подземния свят.

Според другата легенда Орфей бил нападнат и замерван с камъни и копия от врагове. Те отсекли главата му и разкъсали тялото му, а от всяка капка кръв, капнала по тревата, пониквало Орфеевото цвете.

Сивливрякът е съставка на “тибетския чай на младост-

та”, който изчиства бъбреци, черен дроб, жлъчка, шлака по кръвоносни съдове, стомах и мазнини. Този чай се пие веднъж на 5 години. При първото прилагане на изчистващия чай могат да се появят виене на свят и главоболие, болки в гръбнака, раменете и врата. Това трае не повече от 2-3 дена, а неразположенията ги има, защото организмът се прочиства от натрупаните в продължение на години токсини.

Наричат родопският сивливряк още и шапива билка, защото освен прочистващия ефект върху хората, растението лекува животните от болестта шап.

Пише се, че растението е обект на изследвания от американски и руски учени, а японски биолог твърди дори,

че то е с извънземен произход.

Родопският сивливряк е вид, защитен от Закона за биологичното разнообразие, записан е в Червената книга на България. Забранено е брането, събирането, отрязването и изкореняването му. Само чрез получаването на разрешителен документ могат да се ползват защитените видове. За това растение има разрешително, защото през 2009 г. се събира материал за създаване на генетична банка “ин витро”. Може да се събира само по едно растение от всяко местообитание.

Нина АЛЕКСАНДРОВА
студент в ЛТУ

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД
София 1797, ж.к. „Младост“ - 2, ул. „Андрей Ляпчев“ №72
тел. 975 30 76; 0888 28 17 11, 0888 28 74 62
www.husqvarna.bg; e-mail: info@husqvarna.bg